



Міжнародний гуманітарний університет
Факультет права та економіки
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Галузь знань

26 «Цивільна безпека»

Спеціальність

262 «Правоохоронна діяльність»

Назва освітньої програми

Правоохоронна діяльність

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail:
доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства к.ю.н., доцент Качурінер Вікторія Львівна	066-380-08-57	zghama@ukr.net

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Конституційне право України є провідною галуззю права національної системи права, норми якої покликані охороняти права і свободи людини і громадянина. Норми конституційного права визначають баланс співвідношення влади та свободи і, у зв'язку з цим, регулюють найбільш принципово важливі, суспільні відносини, які пов'язані з організацією основ конституційного ладу, взаємовідносинами між особою та державою, порядком формування і функціонування системи органів державної влади і місцевого самоврядування. Водночас конституційне право є однією з галузевих теоретико-правових наук. Як галузева юридична наука конституційне право вивчає норми і конституційно-правові інститути, суспільні відносини, врегульовані ними, практику реалізації норм і інститутів конституційного права, аналізує закономірності їхнього розвитку тощо. З цією метою наука покликана визначати закономірності розвитку конституційного права, формулювати практичні поради з метою вдосконалення його системності та практики. Названа дисципліна передбачає опанування методології дослідження сутності і змісту конституційно-правових явищ в цілому і, зокрема, основ теорії конституції, конституційно-правового положення людини і громадянина, конституційно-правового регулювання територіальної організації держави, конституційно-правової основи організації і здійснення державної влади та організації і діяльності органів місцевого самоврядування.

Метою навчальної дисципліни «Конституційне право України» є оволодіння знаннями та практичними навичками стосовно сутності та соціального призначення державних і правових явищ у державі; формування уявлень про функціонування та розвиток держави та державних процесів; надання знань про основні поняття, категорії, інститути конституційного права України; аналізувати зміст Конституції України та інших нормативно-правових актів; вміло користуватися джерелами конституційного права; узагальнення досвіду роботи державних органів та органів місцевого самоврядування; оволодіння навичками із консультування громадян з питань захисту та реалізації їх прав та свобод.

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) як Історія держави і права, Теорія держави і права; оволодіння навичками опрацювання наукових та нормативно-правових джерел конституційного права, а також національного галузевого законодавства; вміння аналізувати конституційно-правові норми на предмет їх відповідності міжнародно-правовим стандартам.

2. ВИМОГИ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ

У процесі реалізації програми дисципліни «Конституційне право України» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави.

СК2. Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності.

СК3. Здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності.

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (ПРН)**, передбачених освітньою програмою:

РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. визначати поняття, предмет, метод конституційного права та його місце в системі права України; сутність конституціоналізму;
2. пояснювати конституційну регламентацію прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; загальні положення конституційного ладу України; організації та функціонування законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні, органів місцевого самоврядування;

Вміння:

3. вільно користуватися нормативним матеріалом з теми курсу та застосовувати його у конкретних ситуаціях;
4. правильно тлумачити юридичні факти конституційного права та застосовувати на практиці отримані знання;
5. розв'язувати теоретичні та практичні завдання з конституційного права;
6. застосовувати зразки конституційних документів у практичній діяльності для вирішення правових питань;

Навички:

7. упорядковувати набуті знання у вигляді виконання індивідуальних завдань.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
5	150	28 / 6	14 / 6	108 / 138	2	3 / 4	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам.роб.		лекц.	прак	сам.роб.
Модуль 1. Загальна частина								
Змістовний модуль 1. Засади конституційного ладу України								
Тема 1. Конституційне право – провідна галузь права України	11	2	-	9	10	-	-	10
Тема 2. Джерела конституційного права	11	2	-	9	10	-	-	10
Тема 3. Конституція як Основний закон суспільства та держави	10	2	1	7	11	1	-	10
Тема 4. Основи конституційного ладу України	10	2	1	7	12	1	2	9
Змістовний модуль 2. Основи конституційно-правового статусу особи в Україні								
Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні	10	2	1	7	10		-	10
Тема 6. Громадянські (правові) стани особистості в Україні	10	2	1	7	12	1	2	9
Тема 7. Конституційні форми народовладдя	11	2	-	9	11	1	-	10
Модуль 2. Особлива частина								
Змістовний модуль 3. Конституційна система державної влади								
Тема 8. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні	11	2	2	7	12	1	1	10
Тема 9. Конституційний статус Президента України	11	2	2	7	12	1	1	10
Тема 10. Органи виконавчої влади України	11	2	2	7	10	-	-	10
Тема 11. Конституційні засади правосуддя	11	2	2	7	10		-	10
Змістовний модуль 4. Конституційні засади контролю та місцевого самоврядування								
Тема 12. Конституційний Суд України	11	2	2	7	10	-	-	10
Тема 13. Територіальний устрій України	11	2	-	9	10	-	-	10
Тема 14. Місцеве самоврядування в Україні	11	2	-	9	10	-	-	10
Усього годин	150	28	14	108	150	6	6	138
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ІСПИТ								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Тема 1. Конституційне право – провідна галузь права України 1. Поняття, предмет, методи конституційного права, його роль. Конституційне право як наука та навчальна дисципліна. 2. Система та основні принципи конституційного права. 3. Конституційно-правові норми, їх особливості та класифікація. 4. Конституційно-правові відносини. 5. Конституційно-правова відповідальність	-	
	Тема 2. Джерела конституційного права 1. Поняття та ознаки джерел конституційного права. 2. Види джерел конституційного права. 3. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права.	-	
1	Тема 3. Конституція як Основний закон суспільства та держави 1. Поняття Конституції, її функції та властивості. 2. поняття, структура та ознаки конституціоналізму. 3. Форма і структура Конституцій. Класифікація конституцій. 4. Прийняття та зміна Конституцій. 5. Правова охорона Конституції України.	1	
	Тема 4. Основи конституційного ладу України 1. Загальна характеристика конституційного ладу України. Основні принципи конституційного ладу України. 2. Конституційні основи державного ладу України. Механізм та функції держави 3. Конституційні основи розвитку громадянського суспільства в Україні 4. Поняття та види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань. 5. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні. 6. Державні символи України	1	2
2	Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні 1. Поняття, юридична природа, принципи конституційно-правового статусу особи. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. 2. Конституційні гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина. 3. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні. 4. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії. 5. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб. 6. Конституційні обов'язки людини і громадянина. 7. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина.	1	
	Тема 6. Громадянські (правові) стани особистості в Україні 1. Поняття і види громадянських станів особистості.	1	2

	<p>2. Поняття і принципи громадянства України. Належність до громадянства України.</p> <p>3. Набуття і припинення громадянства України. 4. Загальна характеристика конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.</p> <p>5. Загальна характеристика конституційно-правового статусу біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні. Правове положення закордонних українців, іммігрантів.</p>		
	<p>Тема 7. Конституційні форми народовладдя</p> <p>1. Поняття і сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія.</p> <p>2. Поняття, види і конституційно-правова регламентація референдумів.</p> <p>3. Виборче право і виборча система: поняття, принципи та класифікація</p> <p>4. Правове регулювання і порядок формування представницьких органів і заміщення посадових осіб публічної влади в Україні.</p> <p>5. Відповідальність за порушення виборчого законодавства в Україні.</p>	-	-
3	<p>Тема 8. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні</p> <p>1. Конституційно-правовий статус парламенту України - Верховної Ради.</p> <p>2. Конституційний склад і структура Верховної Ради України.</p> <p>3. Функції та повноваження Верховної Ради України.</p> <p>4. Основні форми роботи Верховної Ради України.</p> <p>5. Законодавчий процес в Україні.</p> <p>6. Конституційно-правовий статус народних депутатів України.</p> <p>7. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати.</p>	2	1
4	<p>Тема 9. Конституційний статус Президента України</p> <p>1. Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента</p> <p>2. Порядок вступу на пост Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України.</p> <p>3. Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України.</p> <p>4. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України - координаційного органу при Президентові України.</p> <p>5. Загальна характеристика допоміжних структур при Президентові України.</p>	2	1
5	<p>Тема 10. Органи виконавчої влади України</p> <p>1. Поняття органів виконавчої влади та їх система.</p> <p>2. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади України.</p> <p>3. Конституційно-правовий статус міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.</p> <p>4. Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади.</p>	2	-
6	<p>Тема 11. Конституційні засади правосуддя</p> <p>1. Конституційні засади функціонування судової влади в Україні</p>	2	-

	2. Конституційні засади судочинства в Україні. 3. Загальна характеристика системи судоустрою в Україні. Інші органи судової влади в Україні. 4. Конституційно-правовий статус судді в Україні		
7	Тема 12. Конституційний Суд України 1. Становлення та розвиток конституційної юстиції та Конституційного Суду України. 2. Поняття та правова природа Конституційного Суду України. 3. Функції і повноваження Конституційного Суду України. 4. Порядок формування та склад Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. 5. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. 6. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України.	2	-
	Тема 13. Територіальний устрій України 1. Поняття, значення, основні принципи та ознаки територіального устрою держави. 2. Система адміністративно-територіального устрою України. 3. Поняття територіальної автономії. 4. Конституційний статус столиці України - міста-героя Києва.	-	-
	Тема. 14. Місцеве самоврядування в Україні 1. Поняття та конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. 2. Система місцевого самоврядування в Україні. 3. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування. 4. Способи формування органів місцевого самоврядування та їх взаємодія з органами державної влади. 5. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і правові гарантії його діяльності.	-	-
	УСЬОГО	14	6

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Конституційне право України» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема 1. Конституційне право – провідна галузь права України</p> <ol style="list-style-type: none"> Співвідношення конституційного та державного права: зарубіжний та вітчизняний досвід. Поєднання імперативного та диспозитивного методу правового регулювання у конституційному праві. Пряма та безпосередня дія конституційних норм. Характерні галузеві риси конституційно-правових відносин. Основні напрями динаміки конституційно-правових відносин. Відмінність субординації від реординації. Причини різноманітності суб'єктів конституційно-правових відносин. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> Історія розвитку конституційного права в Україні. Конституційний процес та проекти конституційної реформи в Україні. Проблеми кодифікації конституційного законодавства. Системотворча роль конституційного права України. Проблема відповідальності без вини у конституційному праві. 	9	10
2	<p>Тема 2. Джерела конституційного права</p> <ol style="list-style-type: none"> Юридична природа Конституції Автономної Республіки Крим. Укази Президента України та підзаконні акти Верховної Ради України в системі конституційного законодавства: проблеми співвідношення та пріоритету застосування. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку. Акти Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини: співвідношення та місце в системі джерел конституційного права. Конституційний закон як джерело конституційного права: теорія і практика України та зарубіжних країн. 	9	10
3	<p>Тема 3. Конституція як Основний закон суспільства та держави</p> <ol style="list-style-type: none"> Принцип прямої дії норм Конституції: поняття та проблеми його практичного застосування. Форми реалізації норм Конституції. Основні підходи до визначення сутності Конституції. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> Історія розвитку Конституції України. Перспективи розвитку Конституції України. Краудсорсінг як метод прийняття конституції (на прикладі Ісландії) Роль Конституційного Суду України в функціонуванні механізму правової охорони Конституції. 	7	10

4	<p>Тема 4. Основи конституційного ладу України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні характеристики (особливості) та мета сучасного українського конституціоналізму. 2. Конституціоналізм та конституційні цінності. 3. Людина у системі цінностей сучасного конституціоналізму. 4. Принцип верховенства права та проблеми його втілення у конституційно-правові реалії. 5. Конституція та конституціоналізм: співвідношення. 6. Легальність та легітимність публічної влади. 7. Верховенство права та верховенство Конституції України. 8. Співвідношення громадянського суспільства та правової демократичної держави. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Втілення принципу верховенства права в Україні. 2. Державні символи України. 3. Громадянське суспільство в Україні як передумова сучасного українського конституціоналізму. 4. Пошук балансу у співвідношенні громадянського суспільства та держави. 5. Проблемні питання співвідношення понять «конституційний лад» та «конституційний устрій». 6. Конституційний лад в недемократичних державах. 7. Право і мораль як соціальні регулятори громадянського суспільства в Україні. 8. Середній клас як необхідна умова розвитку громадянського суспільства в Україні. 9. Громадський контроль як дієвий механізм впливу на інститути публічної влади. 10. Роль та функції політичних партій у формуванні правової демократичної держави. 	7	9
5	<p>Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Права та свободи людини: поняття та співвідношення категорій. 2. Сутність та юридичний зміст поняття «законний інтерес». 3. Співвідношення міжнародно-правових стандартів прав людини та конституційного законодавства України про права людини. 4. Система гарантій прав та свобод людини та громадянина. 5. Система засобів захисту прав та свобод людини та громадянина. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток концепції прав людини під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів. 2. Механізм реалізації і гарантії прав та свобод людини і громадянина. 3. Забезпечення міжнародних стандартів прав і свобод людини в Україні. 4. Право людини на життя і повагу до її гідності. 5. Конституційний статус національних меншин в Україні. 6. Конституція України та міжнародні стандарти в сфері прав і свобод людини. 7. Гарантії правового захисту прав і свобод людини і громадянина. 8. Економічні, екологічні, культурні та інші права і свободи та конституційні гарантії їх реалізації. 	7	10
6	<p>Тема 6. Громадянські (правові) стани особистості в Україні</p>	7	9

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини виникнення апатризму. 2. Переваги та недоліки полігромадянства. 3. Відповідальність за полігромадянство: досвід України та зарубіжних країн. 4. Особливості статусу закордонних українців. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення прав і обов'язків іноземців та громадян України. 2. Конституційно-правовий статус іммігрантів. 3. Особливості правового статусу українців, які проживають за кордоном. 4. Захист прав громадян Українською державою в умовах воєнного стану. 		
7	<p>Тема 7. Конституційні форми народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Демократія участі, партиципативна демократія, безпосередня демократія, представницька демократія: співвідношення понять. 2. Реалізація конституційного права на місцевий референдум. 3. Доцільність і форми участі політичних партій у місцевих виборах в Україні. 4. Генеза систем виборів депутатів обласних, районних і міських рад: конституційність і ефективність. 5. Проблеми конституційно-правової відповідальності за порушення законодавства про вибори. 6. Голосування та встановлення результатів виборів: проблеми правового регулювання. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Референдум як протипага рішенням державних органів. 2. Виборчі права громадян в Україні та механізми їх реалізації. 3. Права громадян на народне волевиявлення: історичні та теоретико-правові аспекти виборів. 4. Проблема становлення єдиної системи міжнародних виборчих стандартів. 5. Конституційний краудсорсинг: закордонний досвід і перспективи запровадження в Україні. 6. Електронне голосування та електронний підрахунок голосів: закордонний досвід і перспективи запровадження в Україні. 	9	10
8	<p>Тема 8. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавча влада в системі поділу влади. 2. Порядок обрання парламенту України. 3. Функції та основні форми роботи Верховної Ради України. 4. Гарантії діяльності народних депутатів України. 5. Особливості конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні та практичні питання депутатської етики в Україні. 2. Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. 3. Конституційно-правовий статус депутатських фракцій та їх коаліцій. 4. Переваги і недоліки двопалатного парламенту. 5. Парламентські дебати в Україні: проблеми правового регулювання. 6. Участь парламенту у формуванні уряду: проблеми і перспективи конституційної реформи України. 	7	10

	<p>7. Рахункова палата як орган парламентського контролю.</p> <p>8. Парламентський контроль в умовах державно-правової модернізації в Україні.</p> <p>9. Вдосконалення форм і методів діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.</p>		
9	<p>Тема 9. Конституційний статус Президента України</p> <p>1. Етапи становлення інституту президентства в Україні.</p> <p>2. Взаємодія Президента із законодавчою, виконавчою та судовою владою.</p> <p>3. Повноваження Президента України у сфері національної безпеки і оборони України.</p> <p>4. Підстави усунення Президента з посади в порядку імпичменту</p> <p>Реферат</p> <p>1. Правові акти Президента України: юридична природа, статус, функції.</p> <p>2. Особливості дії указів Президента України в часі, просторі та за колом осіб.</p> <p>3. Конституційно-правовий та історичний аспект припинення повноважень глави держави.</p> <p>4. Процедура імпичменту Президента України: теорія та практика.</p>	7	10
10	<p>Тема 10. Органи виконавчої влади України</p> <p>1. Проблеми конституційної взаємодії урядових структур з інститутами громадянського суспільства.</p> <p>2. Основні форми взаємодії Президента України та Кабінету Міністрів України.</p> <p>3. Основні форми взаємодії Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України.</p> <p>4. Міністерство та комітет Верховної Ради: удосконалення взаємодії.</p> <p>Реферат</p> <p>1. Конституційно-правовий статус міністерств України: основні теоретичні питання.</p> <p>2. Особливості урядового контролю за нормотворчою діяльністю Президента України.</p> <p>3. Роль місцевих державних адміністрацій та місцевих рад в системі органів виконавчої влади в Україні.</p> <p>4. Конституційно-правове забезпечення євроінтеграційних процесів у діяльності органів виконавчої влади України.</p> <p>5. Інститут контрасигнації: досвід зарубіжних країн та проблеми реалізації в Україні.</p> <p>6. Коаліційний уряд: досвід зарубіжних країн та вітчизняна практика.</p> <p>7. Парламентська відповідальність уряду: світовий досвід та проблеми вітчизняної моделі.</p>	7	10
11	<p>Тема 11. Конституційні засади правосуддя</p> <p>1. Статус і повноваження Державної судової адміністрації України</p> <p>2. Конституційно-правовий статус Генерального прокурора України</p> <p>3. Медіація як альтернатива судовій владі</p> <p>4. Адвокатська монополія на представництво інтересів громадян, юридичних осіб та держави у суді: переваги та недоліки</p> <p>Реферат</p> <p>1. Здійснення правосуддя судом присяжних: історія та сучасність</p> <p>2. Виконавча та судова влада: співвідношення та взаємодія.</p> <p>3. Судові органи в системі реалізації конституційного права людини та громадянина на соціальний захист в Україні.</p> <p>4. Порівняльно-правовий аналіз окремих елементів конституційно-правового статусу судді.</p>	7	10
12	Тема 12. Конституційний Суд України	7	10

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доктрина політичного питання в юрисдикційній діяльності Конституційного Суду України. 2. Функціональна взаємодія Конституційного Суду України з судами системи судоустрою України. 3. Участь Конституційного Суду України в процесі змін до Конституції України. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правова природа актів Конституційного Суду України. 2. Теорія та практика реалізації рішень Конституційного Суду України. 3. Інститут конституційної юстиції в зарубіжних країнах. 4. Вплив Конституційного Суду України на процес законотворчості в Україні. 		
13	<p>Тема 13. Територіальний устрій України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційні принципи територіального устрою України. 2. Ознаки унітарності України, закріплені у Конституції України. 3. Особливості конституційно-правового статусу тимчасово окупованих територій. 4. Поняття та склад державної території. <p>Реферат</p> <p>Сучасний адміністративно-територіальний устрій України та перспективи його зміни.</p>	9	10
14	<p>Тема 14. Місцеве самоврядування в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові засоби захисту компетенції органів місцевого самоврядування від неправомірного втручання державних органів. 2. Види відповідальності органів місцевого самоврядування. 3. Місцеве самоврядування в недемократичних державах. <p>Реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державна влада і муніципальна влада: питання взаємодії. 2. Питання кодифікації законодавства про місцеве самоврядування. 3. Пріоритетні напрями розвитку місцевого самоврядування в Україні. 4. Процес формування місцевого самоврядування як сучасного конституційно-правового явища. 5. Сучасний конституційно-правовий статус місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. 6. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. 7. Статут територіальної громади як засіб реалізації конституційного права громадян на участь у місцевому самоврядуванні. 8. Місцевий уповноважений з прав територіальної громади в механізмі захисту прав людини. 9. Організаційно-господарські повноваження органів місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики. 	9	10
	УСЬОГО	108	138

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни «Конституційне право України» передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль, який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль, який здійснюється у ході проведення іспиту.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; іспит
-------------------------------------	---

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Питання до іспиту

1. Конституційне право - провідна галузь права України.
2. Поняття, предмет і методи конституційного права України.
3. Основні принципи та система конституційного права України.
4. Поняття і система інститутів конституційного права України.
5. Конституційно-правові норми, їх особливості. Види конституційно-правових норм.
6. Порядок реалізації конституційно-правових норм
7. Поняття і види конституційно-правових відносин.
8. Суб'єкти і об'єкти конституційно-правових відносин.
9. Підстави виникнення і припинення конституційно-правових відносин.
10. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості, види.
11. Поняття і види джерел конституційного права.
12. Види джерел конституційного права України.
13. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права.
14. Конституція України - основне джерело конституційного права України. Загальна характеристика і основні риси Конституції України.
15. Поняття, види і роль закону в системі джерел конституційного права України.
16. Порядок прийняття законів. Стадії законодавчого процесу
17. Значення і юридична сила конституційних і звичайних законів.
18. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела конституційного права України.
19. Поняття конституційного процесу.
20. Порядок внесення змін та доповнень до конституції.
21. Суть конституціоналізму.
22. Суть фактичної і юридичної конституції.
23. Основні положення Конституції України. Перспективи розвитку Конституції України.
24. Поняття і принципи конституційного ладу України.
25. Поняття і властивості суверенітету України.

26. Конституційні основи державного ладу України. Механізм та функції держави
27. Верховенство права в Українській державі.
28. Конституційні основи розвитку громадянського суспільства в Україні
29. Поняття та види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань.
30. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
31. Державні символи України.
32. Поняття і сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія.
33. Поняття, види і конституційно-правова регламентація референдумів.
34. Виборче право і виборча система: поняття, принципи та класифікація
35. Правове регулювання і порядок формування представницьких органів і заміщення посадових осіб публічної влади в Україні.
36. Відповідальність за порушення виборчого законодавства в Україні.
37. Поняття, юридична природа, принципи конституційно-правового статусу особи.
38. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина.
39. Конституційні гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина.
40. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні.
41. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії.
42. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб.
43. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
44. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина.
45. Поняття і види громадянських станів особистості.
46. Поняття і принципи громадянства України. Належність до громадянства України.
47. Набуття і припинення громадянства України.
48. Загальна характеристика конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.
49. Загальна характеристика конституційно-правового статусу біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.
50. Правове положення закордонних українців, іммігрантів.
51. Поняття, ознаки і система органів Української держави.
52. Верховна Рада – єдиний орган законодавчої влади в Україні.
53. Порядок формування Верховної Ради України, її структура та склад.
54. Принципи діяльності Верховної Ради України.
55. Основні функції та повноваження Верховної Ради України: конституційне закріплення.
56. Порядок роботи Верховної Ради України, його нормативне регулювання.
57. Формування депутатських груп, фракцій, парламентської більшості, опозиції у Верховній Раді України.
58. Законодавчий процес та його стадії.
59. Закони та інші акти Верховної Ради України: постанови, декларації, заяви, звернення.
60. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.
61. Спеціальні органи парламентського контролю. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: порядок призначення, повноваження, акти реагування.
62. Конституційно-правовий статус Рахункової палати України.
63. Правова природа депутатського мандата. Права, обов'язки та правові гарантії діяльності народних депутатів України.
64. Підстави і порядок дострокового припинення депутатських повноважень.
65. Основи конституційно-правового статусу Президента України як глави держави. Інавгурація Президента України.
66. Функції та повноваження Президента України.

67. Акти Президента України та порядок їх вступу в силу. Контрасигнатура актів глави держави.
68. Роль глави держави у законодавчому процесі. Право вето Президента України.
69. Конституційні засади взаємовідносин Президента України з органами виконавчої влади.
70. Конституційні підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.
71. Процедура проведення імпичменту щодо глави держави.
72. Рада національної безпеки та оборони України – координаційний орган при Президентові України.
73. Поняття, ознаки та функції виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні.
74. Конституційний склад Кабінету Міністрів України та порядок його формування.
75. Основні завдання, функції та повноваження Кабінету Міністрів України.
76. Організація діяльності та акти Кабінету Міністрів. Програма діяльності уряду, її політико-правове значення.
77. Роль Прем'єр-міністра України в організації роботи уряду.
78. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Кабінету Міністрів України.
79. Центральні органи виконавчої влади: система, порядок формування та правові засади діяльності.
80. Порядок утворення та завдання центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.
81. Місцеві державні адміністрації та їхнє місце в системі органів виконавчої влади.
82. Порядок формування, структура та акти місцевих державних адміністрацій.
83. Підстави та порядок припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій.
84. Конституційні засади організації судової влади в Україні.
85. Принципи судоустрою, його система.
86. Порядок утворення і ліквідації суду.
87. Конституційні засади судочинства в Україні.
88. Конституційно-правовий статус суддів України.
89. Вища рада правосуддя України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження.
90. Загальні засади та форми суддівського самоврядування.
91. Адвокатура України: поняття та конституційно-правовий статус.
92. Конституційно-правові засади організації та діяльності прокуратури України.
93. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.
94. Функції та повноваження Конституційного Суду України.
95. Порядок формування Конституційного Суду України і його склад.
96. Конституційно-правовий статус судді Конституційного Суду України.
97. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.
98. Суб'єкти звернення до Конституційного Суду України, стадії та строки конституційного провадження.
99. Форми звернення до Конституційного Суду України: конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга.
100. Акти Конституційного Суду України, їхня правова природа і значення для політико-правової теорії та практики.
101. Поняття і значення основи принципи територіального устрою держави.
102. Види адміністративно-територіальних одиниць в Україні.
103. Правовий статус Автономної Республіки Крим.
104. Система органів влади в Автономній республіці Крим та їх повноваження.
105. Порядок зміни адміністративно-територіального поділу України.
106. Поняття і принципи місцевого самоврядування.
107. Система місцевого самоврядування. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
108. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування. Компетенція органів місцевого самоврядування.

109. Способи формування органів місцевого самоврядування. Конституювання органів місцевого самоврядування, формування кадрового складу.

110. Відносини та взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

111. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і правові гарантії його діяльності.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ІСПИТУ

Денна форма навчання			
Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль іспит			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль іспит			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

Сума балів за 100-бальною шкалою	Шкала ECTS	Національна шкала	Оцінка за національною шкалою
			для іспиту
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	дуже добре	добре
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторної здачі семестрового	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	незадовільно

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Демків Р. Я. Конституційне право України. Курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/398/1/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>

2. Конституційне право України : підручник / [Алмаші І. М. та ін.] ; Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», Юрид. ф-т, Каф. конституц. права та порівнял. правознавства. 9-е вид., перероб. та допов. Ужгород : Гельветика, 2018. 462 с.

3. Конституційне право України : посіб. для підгот. до іспитів / кол. авт.: Ю. Г. Барабаш, Л. К. Байрачна, І. І. Дахова [та ін.]. 6-те вид., переробл. та доповн. - Харків : Право, 2019. 388 с.

4. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.

5. Конституційне право України / авт. колектив Терлецький Д.С та ін. : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 242 с.

6. Майданник О. О. Конституційне право України: Навч. посіб. К: Алерта, 2011. 380 с. URL : https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Maid_2011_1.pdf

7. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: [/ В. Ф.Погорілко, В. Л.Федоренко / за заг. ред. В. Л. Федоренка. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2010. 432 с.
8. Совгиря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2019. 556 с.
9. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, О.М. Лисенко, А.А. Мелешевич. К.: ВАІТЕ, 2021. 528 с. URL : https://www.osce.org/files/f/documents/9/d/489959_1.pdf

Допоміжна

10. Агафонова Н. Конституційна реформа в Україні: механізми реалізації та проблеми ефективності. К.: Ін-т законодавства ВР України, 2016. 416 с.
11. Актульні проблеми конституційного права України: підручник / за заг. ред. проф. Олійника А.Ю. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 554 с.
12. Антологія української юридичної думки. Конституційне (державне) право / За ред. акад. НАМ України Ю. С. Шемшученка. К.: Юридична книга, 2004. Т. 4. 599 с.
13. Афанасьєва, М. В. Виборча інженерія в Україні : монографія / М. В. Афанасьєва. Одеса : Юридична література, 2014. 384 с.
14. Бабін, Б. В. Права людини та громадянське суспільство : навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів / Б. В. Бабін, А. В. Ковбан. Одеса : Фенікс, 2014. 320 с.
15. Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право, 2018. 384 с.
16. Вавженчук С. Я. Конституційні основи розвитку виконавчої влади в Україні : монографія / за ред. О. В. Скрипнюка. К. : Атіка, 2011. 216 с.
17. Веніславський Ф.В. Конституційне право України в схемах і таблицях : навч. посіб. для студентів юрид. вузів та ф-тів. Харків : Право, 2014. 374 с.
18. Волошин, Ю.О. Конституційна реформа та модернізація в сучасній державі в умовах європейської інтеграції: проблеми теорії і практики : моногр. / Ю.О. Волошин, О.М. Пересада. Одеса : Фенікс, 2013. 208 с.
19. Гошовська В. Парламентаризм: Підручник. К.: НАДУ, 2016. 672 с.
20. Єрмолаєв В.М. Вищі представницькі органи влади в Україні: історія, теорія, практика: Монографія. Х.: Право, 2017. 448 с.
21. Журавський В. Конституційна реформа в Україні: контент наукових підходів (пропозиції щодо внесення змін до Конституції України). Вип.2 / Ін-т законодавства Верховної Ради України. К., 2016. 28 с.
22. Конституційне право України : навч. посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / кол. авт.: Т. М. Слінько, І. І. Дахова, Л. І., Л. І. Летнянчин [та ін.]. - Харків : Право, 2020. 328 с.
23. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2008. Т. 2. 800 с.
24. Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. Х. : Право, 2008. 416 с.
25. Конституційне право України: Підручник / за заг. ред. В. Л. Федоренка. К.: Ліра-К, 2016. 616 с.
26. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. акад. АПрН України, доктора юридичних наук, професора Ю.М.Тодики, доктора юридичних і політичних наук, професора В.С.Журавського. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 544с.
27. Конституція України: Науково-практичний коментар /В.Б.Аверьянов, О.В.Батанов, Ю.В.Баулін та ін.; Ред. кол. В.Я.Тацій, Ю.П.Битяк, Ю.М.Грошевой та ін. Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий Дім Ін Юре», 2003. 808с.
28. Куйбіда В. Відповідальність представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи: Моногр. / В.Куйбіда, Л.Смолова. К.: НАДУ, 2016. 324 с.
29. Мацкевич, Р. М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні : монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 168 с.
30. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення : монографія / за ред. О. В. Скрипнюка, В. В. Федоренка. К. : НАДУ, 2011. 343 с.
31. Основи конституційного процесуального права України. Курс лекцій. / С.Л.Лисенков. К.: Форум. 2005. 237с.
32. Параскева К. Захист внутрішньо переміщених осіб відповідно до Європейської конвенції з прав людини та інших стандартів Ради Європи: Посібник. Х.: "Право", 2017. 152 с.
33. Разметаєва, Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: монографія. Х.: Финарт. 196 с.
34. Савчин М. Порівняльне конституційне право : підручник. Київ : ВАІТЕ, 2020. 462 с.

35. Сліденко І.Д. Глумачення конституції: питання теорії і практики в аспекті світового досвіду. Одеса: Фенікс, 2003. 234с.
36. Сухонос В. В. Інститут глави держави в конституційному праві : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 339 с.
37. Сучасний конституційний процес і реформування органів державної влади в Україні / О.В. Скрипнюка. Острогоз : Вид-во НаУОА, 2011. 152 с.
38. Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підруч. 3-тє вид. доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 512 с.
39. Шаптала Н. К. Конституційне право України / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня. Запоріжжя: Дике Поле, 2012. 479 с.

Нормативні акти:

40. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 7. № 8. № 9. ст.48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
41. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. №31. Ст. 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
42. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2002. №10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
43. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 5 листопада 1992 р. Офіційний вісник України. 2006. № 50. Ст. 3381. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text>
44. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
45. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
46. Конституційний договір між Президентом України і Верховною Радою України від 8 червня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1к/95-вр#Text>
47. Конституція Автономної Республіки Крим, затверджена Законом України від 23.12.1998 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. №5-6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text>
48. Конституція України від 28 червня 1996 р. з наст змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
49. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 р. Відомості Верховної ради України. 2012. №16. ст.146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
50. Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою: Закон України від 17.04.2014 № 1223-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. ст.896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1223-18>
51. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 7-8. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>
52. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 . Відомості Верховної Ради України. 2018. № 24. ст.212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>
53. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 № 1188-VII . Відомості Верховної Ради України. 2014, № 23, ст.870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>
54. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26 січня 2021 року // Офіційний вісник України. 2021. № 31. Ст. 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>
55. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. Ст. 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
56. Про Державний Гімн України: Закон України від 6 березня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 24. Ст. 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15#Text>
57. Про Державний прапор України: Постанова Верховної Ради України від 28 січня 1992 р. № 2067. Відомості Верховної Ради України. 1992. М 19. Ст. 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2067-12>
58. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 1.

ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

59.Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України від 15 квітня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. ст.892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

60.Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12 лютого 2015 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 18,№ 19-20. ст.132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>

61.Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 року. №2866-1У. Урядовий кур'єр. 2005. 19 жовтня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

62.Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 року. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 21. ст.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>

63.Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст.2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

64.Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05 лютого 2015 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. ст.90. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

65.Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 41. Ст. 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14-30>.

66.Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794- VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. ст.222. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

67.Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 19. Ст 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/en/116/95-%E2%F0>

68. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 35. ст.376.URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>

69. Про корінні народи України: Закон України від 01.07.2021 № 1616-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20#Text>

70.Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. №24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

71.Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20-21. Ст. 190. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> 34

72. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 529. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12#Text>

73.Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>

74.Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. Відомості Верховної Ради України. 2018. №31. Ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

75.Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.001.2018 року. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 10. ст.54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>

76.Про особливу процедуру усунення Президента України з посади (імпичмент) : Закон України від 10 вересня 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. №40. Ст.212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20#Text>

77.Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. №23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

78.Про правовий статус закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004р. Відомості Верховної Ради України. 2004. №25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>

79.Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України» від 22.09.2011. Відомості Верховної Ради України. 2012. №19-20. ст.179.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

80. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти: Закон України від 12.07.2018 року. Відомості Верховної Ради України. 2018. №38. Ст.280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19>

81. Про приєднання України до Конвенції про скорочення безгромадянства: Закон України від 11.01.2013 № 22-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 10. Ст. 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-18#Text>

82. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. № 1427. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1427-12>

83. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998р. №183/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. №35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>

84. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 36. Ст. 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>

85. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. Відомості Верховної Ради України. 2010. №14-15, №16-17. ст.133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

86. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. №34. Ст.1167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>

87. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 40. Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>

88. Про статус народного депутата України: Закон України від 3 листопада 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №3. Ст. 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>

89. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

90. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>

91. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. №38. Ст.385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

Інформаційні ресурси

92. Prometheus курс «Вступ до конституційного права» URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UzhNU+CL101+2018_T3/about

93. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (Верховна Рада України)

94. <http://www.president.gov.ua/> (Президент України)

95. <http://www.kmu.gov.ua> (Урядовий портал [Кабінет Міністрів України])

96. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> (Конституційний Суд України)

97. <http://www.ombudsman.gov.ua/> (Уповноважений з прав людини)

98. <http://www.amc.gov.ua> (Антимонопольний комітет)

99. <http://www.minjust.gov.ua> (Міністерство юстиції України)

100. <http://sips.gov.ua> (Державна служба інтелектуальної власності України)

101. <http://www.spfu.gov.ua> (Фонд державного майна України)

102. <https://supreme.court.gov.ua/> (Верховний суд)

103. <http://www.ccu.gov.ua> (Конституційний суд України)

104. <http://reyestr.court.gov.ua> (Єдиний державний реєстр судових рішень)